Schömann, Georg Friedrich
Schediasma de theognide

NATALICIA

REGIS AUGUSTISSIMI

GUILELMI I.

D. XXII. M. MART.

HORA XI.

IN AUDITORIO MAIORE

CELEBRANDA

INDICUNT

UNIVERSITATIS REGIAE GRYPHISWALDENSIS
RECTOR ET SENATUS.

INEST

G. F. SCHOEMANNI SCHEDIASMA DE THEOGNIDE.

GRYPHISWALDIAE,

TYPIS FRID. GUIL. KUNIKE, REG. UNIVERS. TYPOGR.

MDCCCLXI.

LIBRARY
AUG 29 1962
UNIVERSITY OF TORONTO

In prooemio theogoniae Hesiodus, sive quis alius fuit huius prooemii compositor, Musas ipsas profitentes inducit, multas a se res non veras, sed fictas et commenticias tradi: quam professionem licet poeta sine dubio ad fabulosas potissimum de dis rebusque divinis narrationes pertinere voluerit, quales in theogonia sunt, nos tamen non immerito etiam latius aliquanto patere dicemus. Nam, si ab unis fortasse mathematicis discesseris scientiae suae certitudine gloriantibus, ceteri quidem omnes, qui in Musarum artibus versamur, veritatis cognitionem nimio saepius multis magnisque difficultatibus nobis obsaeptam esse videmus, sive ipsa rerum natura captum humanum fugiente, sive deficientibus certis notis atque indiciis ad inveniendam cognoscendamque veritatem necessariis. Atque hoc quidem iis potissimum saepenumero querendum est, qui historiae operam dant, in quo studio, ut quisque est veritatis cupidissimus, ita aegerrime eius inveniendae certam viam sibi interclusam esse fert, unde fieri solet, ut ingeniosi homines, quam assequi ipsam nequeant, eius speciem saltem quandam haud improbabilem consectentur. Sic igitur in omni historia permulta opinabilia et commenticia veris et compertis admixta sunt, neque iusto severius eos iudicasse dixerimus, qui non minimam eius partem figmentis constare pronuntiarunt, in quibus acquiescere homines consenserint verbo apud Italos frequentato se consolantes: se non è vero, è ben trovato.

Huius verbi nos quum alias saepenumero, tum his proximis diebus admoniti sumus, quum ad relegendas Theognidis reliquias variasque de iis virorum doctorum sententias recognoscendas revocaremur. Nam nihil in iis satis certum esse intelleximus, nisi hoc unum, quod Welckerus, vir de inter-

pretando Theognide unus omnium longe meritissimus, prudenter monuit, magnam partem illarum reliquiarum ad Megarensium rem publicam pertinere, neque intelligi recte posse, nisi cognita eius rei publicae historia, quae quum parum nobis nota sit, etiam pleraque in Theognide prorsus obscura et inexplicabilia esse necesse est. Nam ex ipsis quidem eius versibus nihil ad rerum Megaricarum cognitionem lucramur, praeter hoc unum, quod etiam absque iis non dubitaremus, fuisse Megaris non minus quam in ceteris Graeciae civitatibus identidem inter plebem et optimates vario eventu certatum: nisi quis forte hoc saltem in lucro ponendum esse dicat, quod talia certamina etiam Theognidis aetate fuisse videamus, ipsumque poetam optimatium magis quam plebis partibus favisse. Perincommode autem accidit, ut in hanc farraginem, quae Megarensis poetae nomen praefert, etiam aliorum poetarum versus passim admixti sint, quorum etsi sat multos propter diserta veterum auctorum testimonia a Theognideis secernere liceat, restant tamen non pauci, qui utrum iure an iniuria illi adscribantur incertus haereas. Nimirum omnem hanc collectionem non sana quadam et severa ratione critica confectam esse manifestum est, sed institutam ab aliquo veterum poetarum studioso, qui quidquid ubique Theognideum ferri videret, nullo certo ordine, sed ut quidque occurrisset, fere ad modum eorum qui hodie Alba quae dicuntur sibi conscribunt, in chartas coniiceret, non anxie de singulorum auctoritate sollicitus, neque aliena quaedam, modo ceteris non absimilia, adscribere veritus. Sic natam collectionem alii modo totam modo aliquam eius partem descripserunt pro suo quisque lubitu et consilio. Itaque qui hodie supersunt codices alii alium versuum numerum habent: plurimos quidem omnium codex Mutinensis, quem primus Imm. Bekkerus usurpavit, in quo sunt versus 1389, paucissimos autem unus e Palatinis, in quo haud amplius 64 leguntur. Sed ne Mutinensis quidem eum versuum numerum habet, quem a Suida commemoratum videmus. Nam is apud unum eorum, quos compilavit, auctorum versus 2800, apud alterum, ut videtur, 2806 numeratos invenit[1]). Neque tamen diversi generis

---

1) Assentior enim Welckero (Prolegg. p. LXXIII sq.), quae Suidas habet: *γνώμας δι' ἐλεγείας εἰς ἔπη βώ, καὶ πρὸς Κύρνον τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον γνωμολογίαν δι' ἐλεγείων καὶ ἑτέρας ὑποθήκας παραινετικάς, τὰ πάντα ἐπικῶς*, e diversis auctoribus compilata esse, et ad unam eandemque gnomologiam pertinere. Bernhardyus copulam ante *πρὸς Κύρνον* deleri, postremisque ver-

illam, quam Suidae auctores noverant, ab hac nostra collectione fuisse satis apparet ex ipsius verbis: *παραινέσεις μὲν ἔγραψε Θέογνις, ἀλλ' ἐν μέσῳ τούτων παρεσπαρμέναι εἰσὶ μωρίαι καὶ παιδικοὶ ἔρωτες καὶ ἄλλα ὅσα ὁ ἐνάρετος ἀποστρέφεται βίος*, quod iudicium prorsus etiam in hanc nostram collectionem cadere manifestum est. Verum aliam plane diversi generis collectionem olim in manibus hominum fuisse Xenophontis testimonium probare potest ab Ioanne Stobaeo relatum, Florileg. LXXXVII p. 499: *οὗτος ὁ ποιητὴς περὶ οὐδενὸς ἄλλου λόγον πεποίηται ἢ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνθρώπων, καὶ ἔστιν ἡ ποίησις σύγγραμμα περὶ ἀνθρώπων, ὥσπερ εἴ τις ἱππικὸς ὢν συγγράψειεν περὶ ἱππικῆς*[2]): atque initium praeceptorum factum esse ait ab his versibus, qui in nostra farragine sunt 183 sqq.:

> *Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους*
> *εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν*
> *κτήσασθαι κτλ.*

Nec absimilem collectionem etiam Dio Chrysostomus significare videtur, or. II in., ubi Alexandrum quaerenti patri, cur unum e poetis Homerum legeret, respondisse ait non omne genus carminum regi conveniens esse, et in his, quae non curaret cognoscere, praeter convivalia carmina et amatoria, eaque, quae ludicrorum certaminum victores celebrarent, aut quae mortuos deflerent, aut quae vel irriderent homines vel conviciis proscinderent, postremo loco etiam ea numerasse, quae *δημοτικά* essent, h. e. ad privatorum hominum vitam admonitionibus et praeceptis regendam facta, *συμβουλεύοντα καὶ παραινοῦντα τοῖς πολλοῖς καὶ ἰδιώταις, καθάπερ, οἶμαι, τὰ Φωκυλίδου καὶ Θεόγνιδος, ἀφ' ὧν τί ἂν ὠφεληθῆναι δύναιτο ἀνὴρ ἡμῖν ὅμοιος;* Amatoria igitur certe et convivalia aliaque ludicra ab illis quos Alexander sperneret Theognidis versibus abfuisse conieceris. Denique etiam Iuliani imperatoris aetate gnomologiam quandam Theognideam ab huiusmodi additamentis puram superfuisse suspiceris, siquidem is Theogni-

---

bis *τὰ πάντα ἐπικῶς* nihil nisi externam speciem carminis significari vult, quemadmodum alibi *δι' ἐπῶν* dicitur. Id certe probabilius, quam quod alii voluerunt *ἐλεγειακῶς* scribendum esse. Mihi vero illud *ἐπικῶς* correptum esse videtur ex *ἔπη βως'*, et similem coniecturam etiam Ditzenio in mentem venisse Schneidewinus refert, Coniectt. crit. p. 176.

2) *Ξενοφῶντος ἐκ τοῦ περὶ Θεόγνιδος* haec verba esse dicuntur a Stobaeo, ut videatur singularis de Theognide libellus designari. Heilandus tamen in Diurn. antiqu. (Zeitschr. f. d. Alterthumsw.) ann. 1847 p. 607 de perdito aliquo in Memorabilibus capite cogitari mavult, quippe quae non integra supersint.

dis versiculos Salomonis proverbiis praeferendos pronuntiasse dicitur a Cyrillo, ctr. Iulian. VII p. 221 Spanh.

Sed de huiusmodi testimoniis utut iudicabitur, prisca certe et genuina Theognideorum carminum forma qualis fuerit ex nullo eorum cognosci potest, nec mirabimur propterea admodum varias virorum doctorum hac de re coniecturas esse. Nam quum plerique elegias modo longiores modo breviores, sed refertas omnes praeceptis et admonitionibus vitae vel privatim vel publice recte agendae, ad iuniorem amicum Cyrnum s. Polypaïden variis temporibus a Theognide scriptas esse censeant, aliis contra probabilius visum est, maius quoddam quasi corpus gnomicae sapientiae, sive continuam praeceptorum seriem certo quodam, quamquam liberiore ordine compositam fuisse: nec defuerunt, qui mediam quandam viam inirent, quum „principio quidem poetam carmina elegiaca singula et quae diversa rerum condicione nata modico ambitu absolverentur“ scripsisse statuerent „sed quum paullatim per omnem honestatis campum late vagatus esset, carmina ista ad Cyrnum missa in ordinem quendam coagmentasse continuum[3].“ Nobis quidem eiusmodi carmen didacticum continuum ab ipso Theognide aut primitus compositum aut postmodo concinnatum esse nullo satis certo argumento probari posse videtur; et si fuerit eiusmodi carmen Xenophontis aetate, id quod ex huius verbis a Stobaeo relatis colligi posse concedimus, nihil tamen obstare putamus, quominus gnomologiam quandam ex variis Theognidis elegiis excerptam iam tum in manibus hominum fuisse, eamque a Xenophonte significari credamus. Constat enim iam illo tempore moris fuisse, ut non integra semper poetarum opera sed etiam excerpti ex integris carminibus loci insigniores, et qui maxime ad animos iuvenum moresque formandos accommodati essent, a praeceptoribus colligerentur et in scholis usurparentur, cuius moris testem Platonem habemus, qui Legg. VII p. 811 A. a multis hanc docendi rationem commendari ait: ἐκ πάντων, inquit, κεφάλαια ἐκλέξαντες καί τινας ὅλας ῥήσεις εἰς ταὐτὸ ξυναγαγόντες ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν. Rem non inusitatam fuisse etiam Isocrates ostendit, ad Nicocl. §. 44., quum de iis loquatur, qui τὰς καλουμένας γνώμας e praecipuis poetis selectas iuvenibus proponant: et Aeschines quoque, contr.

---

3) Schneidewini verba posui, Delect. p. 48.

Ctesiph. p. 525, τὰς τῶν ποιητῶν γνώμας, non integra carmina, a pueris disci solere ait. Atque puerilis institutionis causa mox etiam scenicorum poetarum, novae imprimis comoediae, γνώμας excerptas et ordine plerumque alphabetico compositas esse videmus, fuitque omnino hic mos quum apud Graecos tum apud Romanos pervagatus, etiam ea aetate, quum libri longe quam olim paratu faciliores essent [4]). Tanto magis igitur priore aetate, libris rarioribus et carioribus, provideri debuit, ut pueri, nisi prorsus nihil librorum ipsis in manus daretur — nam id quoque nonnunquam factum esse audimus, — saltem non tota opera, sed excerptos tantum locos et in chrestomathiis quibusdam compositos sibi comparare cogerentur. Et quod in scenicorum sententiis collectis factum videmus, ut versiculi e pluribus excerpti omnes ab unius, qui maiorem numerum praebuisset, nomine Menandri appellarentur [5]), idem etiam in elegiacis factum esse, ut Theognidis dicerentur quorum maior tantum pars ex hoc, non pauci autem loci ex aliis sumpti essent, perquam credibile est. Ad talem igitur gnomologiam illud Xenophontis testimonium pertinere, licet pro certo affirmare nemo ausit, tamen si quis sibi probabile videri dicat, non video quibus argumentis refutari possit. Nam id quidem vix verendum est, ne quis virum antiquum et in civilibus ac militaribus negotiis plus certe quam in otiosis litterarum studiis versatum ad nostrorum grammaticorum et criticorum instar de auctoritate gnomologiae, quam legerat, magnopere sollicitum fuisse et utrum ipsi Theognidi an alii cuipiam ista compositio deberetur curiose quaesivisse contendat. Sed esto: fuerit illa qualem Xenophon legit talis tota ab ipso Theognide quondam edita; illud tamen negamus fieri posse, ut ex hac quae hodie extat farragine, cuius compilatori nullam eiusmodi collectionem praesto fuisse certissimum est, si quis eos versus, qui aut manifesto alieni sunt aut nihil de virtute bonisque moribus praecipiunt, omnes eliminet, ceteros autem probabiliore quodam sententiarum ordine disponat, aliquid veteris illius gnomologiae simile aut non nimis saltem ab eius similitudine abhorrens efficiatur. Nam quamvis multa elimines, restabunt tamen semper plurima, quae quum aut diversa rei publicae tempora aut diversam poetae ipsius aetatem ac con-

---

4) Cf. Galen. de Hippocr. et Plat. dogm. III, 4 tom. V p. 315 Kühn. Iamblich. vit. Pyth. s. 111 p. 238 Kiessl.

5) Vid. Meinek. ad Menandr. fr. praef. p. XII. XIII.

ditionem prodant, in carmine continuo et uno tempore edito, qualem olim Theognidis librum fuisse volunt, locum habere nullo modo potuerunt. Intellexerunt hoc dudum alii et quid inde consequatur monnerunt, ut actum agere videri possit qui denuo rem tractet. Sed quoniam, ut in proverbio est, duo quum faciunt idem non est idem, neque habemus hoc tempore quod agamus potius, de nonnullis certe huius farraginis partibus quid nobis videatur exponemus.

Primum igitur aliquot versibus eum nobis rei publicae Megarensis statum significari arbitramur, in quo quum optimates ac nobiles plurimum possent, verendum tamen esset, ne populus superbia eorum et insolentia offensus non amplius quiesceret. Huc pertinent v. 39 sqq.:

Κύρνε, κύει πόλις ἥδε, δέδοικα δὲ μὴ τέκῃ ἄνδρα
εὐθυντῆρα κακῆς ὕβριος ἡμετέρης,

in quorum versuum altero utrum ὑμετέρης an ἡμετέρης legatur, ad rem nihil interest. Nam et Cyrnum, quem poeta alloquitur, et ipsum poetam in nobilibus fuisse satis constat. Scripsimus autem ἡμετέρης codicum, ut videtur, omnium auctoritate, et agnoscimus quandam poetae verecundiam, qui quum hominibus sui ordinis ὕβριν exprobraret, lenire exprobrationis invidiam communione culpae studuerit [6]). — Proximi duo versus,

ἀστοὶ μὲν γὰρ ἔθ' οἵδε σαόφρονες, ἡγεμόνες δὲ
τετράφαται πολλὴν ἐς κακότητα πεσεῖν,

cives quidem adbuc sibi temperare et violentis consiliis abstinere testantur, sed principes atque magistratus, qui quin ex nobilitate fuerint dubitari non potest, sic se gerere, ut mala omnia ipsis verenda sint. — Porro ὕβρίν nobilitatis accusant etiam v. 1103. 4.:

Ὕβρις καὶ Μάγνητας ἀπώλεσε καὶ Κολοφῶνα
καὶ Σμύρνην· πάντως, Κύρνε, καὶ ὔμμ' ἀπολεῖ.

Vos, inquit, h. e. nobiles, propter superbiam peribitis, sicut Magnetes, quorum calamitates, τὰ Μαγνήτων κακά, in proverbium abierunt: nec immerito suspiceris significari hoc proverbio intestinas discordias, quum plebs optima-

6) Similem verecundiam veteres interpretes agnoscunt in Nestoris verbis Il. 1, 260: ἤδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἠέπερ ἡμῖν ἀνδράσιν ὡμίλησα, ubi quum a Zenodoto scriptum esset ἠέπερ ὑμῖν, repudiarunt hoc Aristarchus eiusque sectatores utpote ἐφύβριστον. Διὰ δὲ τοῦ ἡμῖν, inquit Aristonicus, καὶ ἑαυτὸν συγκαταριθμεῖ καὶ πάντας τοὺς καθ' αὑτόν.

tium superbiam atque iniurias violenter ulcisceretur [7]). Quamquam res obscura est, neque magis liquet de Colophoniis et Smyrnaeis, nisi quod Colophoniorum luxuriam infamem fuisse comperimus [8]), quod crimen magis in nobiles ac divites quam in plebem humiliorem cecidisse consentaneum est. Denique v 541. 2:

Δειμαίνω μὴ τήνδε πόλιν, Πολυπαΐδη, ὕβρις
ἥπερ Κενταύρους ὠμοφάγους, ὀλέσῃ.

cum Centauris longe aptius homines nobiles equestris ordinis quam tenuiores et plebeios comparari manifestum est.

Non mirum autem in tali rerum statu extitisse etiam homines factiosos, fortasse ex ipso nobilium ordine, qui popularem causam susciperent plebemque adversus nobilitatem excitarent, non tam aequae libertatis amore, quam quo ipsi plebis ope crescerent ac supra ceteros sui ordinis homines sese extollerent, adeoque etiam imperio potirentur. Id igitur, quod in aliis multis civitatibus accidisse historia docet, ne Megaris quoque accidat cavendum esse Theognis monet his versibus, 43 sqq.:

Οὐδεμίαν πω, Κύρν', ἀγαθοὶ πόλιν ὤλεσαν ἄνδρες,
ἀλλ' ὅταν ὑβρίζειν τοῖσι κακοῖσιν ἅδῃ,
δῆμόν τε φθείρωσι, δίκας τ' ἀδίκοισι διδῶσιν
οἰκείων κερδέων εἵνεκα καὶ κράτεος.
ἔλπεο μὴ δηρὸν κείνην πόλιν ἄτρεμ' ἔσεσθαι, [9])
μηδ' εἰ νῦν πολλῇ κεῖται ἐν ἡσυχίῃ,
εὖτ' ἂν τοῖσι κακοῖσι φίλ' ἀνδράσι ταῦτα γένηται,
κέρδεα δημοσίῳ σὺν κακῷ ἐρχόμενα.
ἐκ τῶν γὰρ στάσιές τε καὶ ἔμφυλοι φόνοι ἀνδρῶν·
μούναρχος δὲ πόλει μή ποτε τῇδε ἅδοι.

Κακούς vocat, quicunque convellere statum rei publicae et frangere optimatium potestatem conantur, *ἀγαθούς* contra, qui novari res nolunt, quos hodie conservativos aut etiam invidioso licet reapse haud inhonesto vocabulo reactionarios dicere popularis rei publicae fautores solent. Illi, quum se extol-

7) Cf. Schneidewin. ad Heraclid. Pont. polit. p. 89.
8) Athenae. XII, 31 p. 526.
9) Sic scribendum suspicor, *ἄτρεμα εἶναι* non minus recte dici potuisse ratus, quam *σῖγα εἶναι* ac similia, ubi adverbium instar praedicati est. Codicum lectionem *ἀτρεμέεσθαι* corruptam esse in aperto est; Bergkium *ἀτρεμιεῖσθαι* coniecisse video.

lere optimatesque opprimere student, non immerito ὑβρίζειν dicuntur, quippe quum insolenter grassentur: iidem quum plebem exagitant, quo ipsi eius favore crescant potentesque fiant, corrumpere, φθείρειν, eam dicuntur [10]), verendumque esse, ne sic turbae seditionesque et certamina intestina exoriantur, in quibus facile fieri possit, ut vir factiosus et gratiosus imperitae multitudinis favore ad imperium evehatur.

Porro alii sunt loci, qui civitatem non amplius quietam, sed factionibus iam discordiisque intestinis perturbatam ostendunt. Monet enim Theognis amicum, ut in his discordiis neutri parti se adiungat, sed mediam viam teneat. v. 331. 2.:

ἥσυχος, ὥσπερ ἐγώ, μέσσην ὁδὸν ἔρχεο ποσσίν,
μηδ' ἑτέροισι διδούς, Κύρνε, τὰ τῶν ἑτέρων.

h. e. noli nec plebis ius ac libertatem ab optimatibus opprimi, nec debitam optimatibus auctoritatem a popularibus eripi. Item v. 220. 1:

μηδὲν ἄγαν ἄσχαλλε ταρασσομένων πολιητέων,
Κύρνε, μέσην δ' ἔρχου τήνδ' ὁδὸν ὥσπερ ἐγώ.

Ad idem tempus pertinere puto etiam hos versus, qui in huiusmodi discordiis nihil optabilius esse aiunt, quam ut unus inveniatur vir probus, cui fides ab omnibus habeatur, 77. 78:

Πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερύσασθαι
ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχοστασίῃ.

Nam nihil probabilius est, quam talem designari πιστὸν ἄνδρα, cui componendae discordiae restituendaeque pacis negotium ab utraque parte propter parem apud omnes fidem recte committi possit, quemadmodum non diu ante Theognidis aetatem Athenis factum erat, quum distracta diuturnis certaminibus civitate omnium consensu optimum visum est ἕνα προστάτην ἄνδρα πιστόν, ut Plutarchus ait, Sol. c. 13, rei publicae praeponere, qui turbarum causas tolleret. Similique consilio etiam in aliis civitatibus compluribus nonnunquam factum esse constat, ut partium consensu uni viro, cuius probitati et sapientiae omnes confiderent, extraordinaria quaedam potestas vel in tempus definitum vel quoad viveret traderetur ad ordinandum corrigendumque rei publicae

10) Cf. Eur. Suppl. v. 234.

statum. Et Megaris quidem ipsi nostro Theognidi hoc componendae pacis negotium aliquando commissum fuisse suspiceris propter v. 947. 8:

πατρίδα κοσμήσω, λιπαρὴν πόλιν, οὔτ' ἐπὶ δήμῳ
τρέψας, οὔτ' ἀδίκοις ἀνδράσι πειθόμενος.

Nam verbum κοσμεῖν h. l. non de celebranda et laudanda sed de ordinanda civitate dici manifestum est, quo sensu etiam summos magistratus in nonnullis civitatibus κόσμους s. κοσμίους aut κοσμοπόλεις dictos esse nemo nescit. Agnovit hanc verbi significationem hoc loco etiam nuperus editor interpresque melior Theognidis quam Aeschyli; sed propter ipsam illam significationem hos versus non Theognidis sed Solonis esse censet: scilicet quia in Solonem eos aptissime convenire apparet, de Theognide autem Megarensium rei publicae praeposito nihil usquam memoriae proditum est. Nobis tamen in tanta rerum Megaricarum obscuritate huiusmodi argumentum e silentio parum ponderis habere videtur, praesertim si statuamus perbrevem fuisse Theognidis procurationem rei publicae et sine effectu. Nimirum quod Soloni accidit, ut sapientissima eius instituta permultis tamen displicerent, idem etiam Theognidi accidisse, quumque consilia eius, seu iure seu immerito, a plerisque et maxime quidem a plebeiis spernerentur, ipse in magnam apud cives invidiam adductus potestatemque post breve tempus deponere coactus esse videtur. Huc pertinere credo v. 233. 4:

Ακρόπολις καὶ πύργος ἐὼν κενεόφρονι δήμῳ,
Κύρν', ὀλίγης τιμῆς ἔμμορεν ἐσθλὸς ἀνήρ,

quae verba quominus de semet ipso dixisse statuatur, tertiam, qua usus est, personam non obstare periti intelligent. Et plebem maxime ipsi adversatam esse epitheton κενεόφρον persuadere potest. Plerisque autem se displicere etiam alibi passim queritur, velut v. 367 sqq.:

'Αστῶν οὐ δύναμαι γνῶναι νόον ὅντιν' ἔχουσιν·
οὔτε γὰρ εὖ ἔρδων ἁνδάνω οὔτε κακῶς.
Μωμεῦνται δέ με πολλοὶ ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί,
μιμεῖσθαι δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται.

eodemque referenda puto etiam quae v. 287. 8 leguntur:

'Εν γάρ τοι πόλει ὧδε κακοψόγῳ ἁνδάνει οὐδέν,
ὥστε δὲ σῶς εἶναι πολλῷ ἀνολβότερος

quamquam de horum versuum sententia, propter corruptam in codicibus scri-

pturam alterius, parum liquet. Nos quod ex coniectura posuimus, significare potest civitatem ad vituperandum promptissimam propter hoc ipsum ad sanitatem ac salutem recuperandam maxime inopem esse [11]). Nempe salubria sua consilia Theognis a civibus spreta esse indignatur; fueruntque fortasse hi versus olim statim post 234 positi. Sed utcumque de his iudicabitur, quam curationem rei publicae nos Theognidi commissam sed mox rursus ademptam fuisse coniecimus, eam alii cuipiam, et maiore cum potestate, permissam esse non temere nobis ex his versibus colligere videmur, qui sunt 847 – 850:

Λὰξ ἐπίβα δήμῳ κενεόφρονι, τύπτε δὲ κέντρῳ
   ὀξέι καὶ ζεύγλην δύσλοφον ἀμφιτίθει·
οὐ γὰρ ἔθ᾽ εὑρήσεις δῆμον φιλοδέσποτον ὧδε
   ἀνθρώπων, ὁπόσους ἠέλιος καθορᾷ.

Nimirum iratus plebi, a qua ipse spretus erat, illum, qui nunc rei publicae praepositus est, hortatur ut potestate sibi permissa etiam fortiter utatur ipsamque plebem istam levem atque stolidam violenter coercere ne vereatur, quippe quae tanta ipsi potestate trâdita φιλοδέσποτον se esse ostenderit. Ad idem tempus pertinere videntur hi versus, 821. 2.:

μήτε τιν᾽ αὖξε τύραννον ἐπ᾽ ἐλπίδι, κέρδεσιν εἴκων,
   μήτε κτεῖνε θεῶν ὅρκια συνθέμενος,

quibus admoneri Cyrnum credo, ut, si forte is qui rei publicae praefectus sit tyrannidem affectet, huic se neque adiutorem praebeat sui privatim commodi causa, neque vero ad eum interimendum coniurationem faciat: qualem admonitionem non mirabimur in eo, cui populum tyrannico imperio dignum visum esse supra cognovimus. Non tamen perseveravit in hac sententia: nam alio loco, v. 1203 sqq., acerrimum tyrannidis odium profitetur:

Οὐκ εἶμ᾽, οὐδ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ κεκλήσεται, οὐδ᾽ ἐπὶ τύμβῳ
   οἰμωχθεὶς ὑπὸ γῆν εἶσι τύραννος ἀνήρ.
οὐδ᾽ ἂν ἐκεῖνος ἐμοῦ τεθνηότος οὔτ᾽ ἀνιῷτο,
   οὔτε κατὰ βλεφάρων θάκρυα θέρμα βάλοι.

et eum quidem tyrannum, qui immodica tributorum exactione rapinisque populi facultates exhauriat, quavis morte dignum esse clamat v. 1181:

---

11) Ἀνολβότερος feminino genere dictum noo magis quum σῶς offendet peritiores. Potest autem etiam ἀνολβότεροι cum codd. scribi et σῶς pro plurali numero accipi.

δημοφάγον δὲ τύραννον ὅπως ἐθέλεις κατακλῖναι
οὐ νέμεσις πρὸς θεῶν γίγνεται οὐδεμία,

qui loci non pro documento haberi possunt, extitisse re vera Megaris illo tempore tyrannum, sed hoc tantum ostendunt, eam fuisse civitatis conditionem, quae futurae tyrannidis suspicionem movere Theognidi posset.

Rursus aliud genus locorum est, qui abolitum paucorum imperium, exaequatum plebi cum nobilitate ius, connubia inter ordines promiscua, honores quoque et magistratus plebeiis, locupletioribus certe, concessos ostendunt: quam rerum conversionem non sine multis magnisque certaminibus effici potuisse credibile est. Non dubitandum igitur, quin per haec certamina multi plebis adversarii aut ipsi novarum rerum taedio solum verterint aut a victoribus expulsi sint. Et Theognidi quidem hanc rerum conversionem summopere displicuisse quum alii loci complures tum maxime versus 53—60 et 1111—12. demonstrant:

Κύρνε, πόλις μὲν ἔθ' ἥδε πόλις, λαοὶ δὲ δὴ ἄλλοι.
οἳ πρόσθ' οὔτε δίκας ᾔδεσαν οὔτε νόμους,
ἀλλ' ἀμφὶ πλευρῇσι δορὰς αἰγῶν κατέτριβον,
ἔξω δ' ὥστ' ἔλαφοι τῆσδ' ἐνέμοντο πόλεος,
τοὶ νῦν εἴσ' ἀγαθοί, Πολυπαΐδη, οἱ δὲ πρὶν ἐσθλοί
νῦν δειλοί· τίς κεν ταῦτ' ἀνέχοιτ' ἐσορῶν,
τοὺς ἀγαθοὺς μὲν ἀτιμοτέρους, κακίους δὲ λαχόντας
τιμῆς; μνηστεύει δ' ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἀνήρ.

Apparet enim plebem designari rusticam, quae quum antea in agris, scorteis vestita, ab urbe negotiisque publicis, iure dicundo, legibus sciscendis longe remota fuisset, nunc summam in re publica dignationem sibi arroget, in ordinem coactis et circumscriptis nobilibus, in quibus sint qui ne connubia quidem cum istis, si modo pecuniosi sint, contrahere dedignentur. Eodem pertinent hi versus, quos in gnomologia Xenophonti nota primos fuisse iam supra commemoravimus,

Κριοὺς μὲν καὶ ὄνους διζήμεθα, Κύρνε, καὶ ἵππους
εὐγενέας, καί τις βούλεται ἐξ ἀγαθῶν
κτήσασθαι· γαμεῖν δὲ κακὴν κακοῦ οὐ μελεδαίνει
ἐσθλὸς ἀνήρ, ἤν οἱ χρήματα πολλὰ διδῷ,

οὐδὲ γυνὴ κακοῦ ἀνδρὸς ἀναίνεται εἶναι ἄκοιτις
πλουσίου, ἀλλ' ἀφνεὸν βούλεται ἀντ' ἀγαθοῦ.
χρήματα γὰρ τιμῶσι, καὶ ἐκ κακοῦ ἐσθλὸς ἔγημε,
καὶ κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ. πλοῦτος ἔμιξε γένος. 12)

Ipsum autem Theognidem, olim, si minus opibus affluentem, certe tamen non angusta re familiari instructum, post illam rei publicae conversionem ad summam paupertatem redactum fuisse multae eius querelae ostendunt, quarum nonnullae etiam causam huius paupertatis, quamquam obscurius, indicant. Nam ab adversariis bona per vim et iniuriam sibi erepta esse queritur, Iovemque implorat, ut tandem aliquando eorum ulciscendorum facultatem nanciscatur. Nunc enim, inquit v. 345,

τίσις οὐ φαίνεται ἡμῖν
ἀνδρῶν, οἳ τἀμὰ χρήματ' ἔχουσι βίῃ
συλήσαντες —.

et v. 835 incusat ἀνδρῶν τε βίην καὶ κέρδεα δειλὰ καὶ ὕβριν, quae se πολλῶν ἐξ ἀγαθῶν ἐς κακότητ' ἔβαλον. Alio loco ab iis, quibus fidem habuerit, se deceptum bonisque exutum ait, v. 831:

πίστει χρήματ' ὄλεσσα, ἀπιστίῃ δ' ἐσάωσα.

h. e. dum diffidebam aliis, bona mea conservabam, quum fidem haberem, perdidi. Et agros quidem se absente ab aliis occupatos esse queritur, quum navigationem quandam suscepisset, v. 1200, longinquae autem peregrinationis, in qua Euboeam, Spartam, Siciliam adierit, non modo ipsius testimonium habemus v. 783, sed etiam hoc documento esse potest, quod Siculi Megarenses eum civem suum fecerunt: sic enim Platonis locum, ubi πολίτης τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων Theognis dicitur, accipiendum esse nunc quidem, post luculentam Welckeri disputationem, satis constare arbitror. Ambigo autem, utrum fracto a plebe optimatium imperio in exilium Theognidem ab adversariis pulsum esse, an sua voluntate et novarum rerum taedio aliquamdiu peregrinatum esse dicam: nam disertam sui exilii mentionem nusquam ab eo factam video. Rediisse autem in patriam, ibique, reparato paullatim rei familiaris damno, senectutem satis commode nec sine hilaritate transegisse ex aliquot versiculis

12) Consulto praetermisimus eum locum, qui est v. 667—682, quem nuperus editor Hartungus non sine causa a Theognide abiudicasse videtur.

a seniore scriptis colligo. Nam diversae quoque aetatis indicia in his reliquiis inesse iam supra dictum est. Florentis aetatis sunt versus 567. 8:

Ἥβῃ τερπόμενος παίζω· δηρὸν γὰρ ἔνερθεν
γῆς ὀλέσας ψυχὴν κείσομαι ὥστε λίθος

et 983 sqq.:

Ἡμεῖς δ' ἐν θαλίῃσι φίλον καταθώμεθα θυμόν,
ὄφρ' ἔτι τερπωλῆς ἔργ' ἐρατεινὰ φέρῃ.
αἶψα γὰρ ὥστε νόημα παρέρχεται ἀγλαὸς ἥβη,
οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίγνεται ὠκυτέρη.

Contra senescentem poetam produnt v. 527. 8:

ὤ μοι ἐγὼν ἥβης καὶ γήραος οὐλομένοιο,
τοῦ μὲν ἐπερχομένου, τῆς δ' ἀπονισσομένης

et v. 1131. 2:

ἀλλ' ἥβην ἐρατὴν ὀλοφύρομαι, ἥ μ' ἐπιλείπει,
κλαίω δ' ἀργαλέον γῆρας ἐπερχόμενον.

Etiam in v. 767, ubi precatur poeta ut sibi contingat

κακὰς ἀπὸ κῆρας ἀμύνειν
γῆράς τ' οὐλόμενον καὶ θανάτοιο τέλος,

senioris aut certe senescentis votum agnoscimus. Cohaerent autem hi versus artissime cum praecedentibus v. 763 sq., qui imminentis belli Medorum mentionem habent,

πίνωμεν χαρίεντα μετ' ἀλλήλοισι λέγοντες,
μηδὲν τὸν Μήδων δειδιότες πόλεμον,

eiusdemque belli periculum impendere etiam v. 775 indicat, ubi Apollo invocatur,

αὐτὸς δὲ στρατὸν ὑβριστὴν Μήδων ἀπέρυκε
τῆσδε πόλευς —.

Instare autem id periculum certissime praevideri poterat inde ab eo tempore, quum caduceatores a Dario in Graeciam missi sunt terram et aquam postulantes, negantibusque bellum denuntiantes, h. e. ol. 72, 2. a. Chr. 491; et ante pugnam Marathoniam admodum formidabilem vim Persarum Graecis visam esse Herodotus testatur VI, 112: τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Igitur non errabimus, opinor, si hoc fere tempore versus illos a Theognide scriptos esse statuimus, qui quin tunc iam satis aetate provectus fuerit dubitari non potest. Nam quum floruisse dicatur ol. 59 h. e. a Chr.

544—541[13]), circiter ol. 52 (a. Chr. 572 – 569) natus esse videbitur, ut anno ol. 72, 2 (491) senem 81 aut 78 annorum fuisse consequatur.

Iam vero quum has Theognidis reliquias diversissimis temporibus assignandas esse appareat, tum illud quoque manifestum est, non immerito nos quidquam ex iis de Megarensium historia cognosci negasse, nisi quod vel sic dubium esse nequiverit, scilicet fuisse Megaris pariter atque in ceteris plerisque Graeciae civitatibus inter plebem et optimates certatum, plebemque aliquando superiorem evasisse, nec defuisse quibus haec certamina aut iacturam rei familiaris aut exilium aut etiam interitum attulerint. Pauca quaedam de Megarensium historia etiam ab aliis tradita sunt; sed nihil, quod ad Theognidis aetatem confidenter referri possit. Tyrannum extitisse audimus Theagenem quendam, Cylonis Atheniensis socerum, eiusque conatuum adiutorem; nec dubitari potest, quin is tyrannide potitus sit aliquot certe annis ante quam Cylon, eius auxilio fretus, Athenis imperio potiri conabatur. Id peritissimi chronologi non post ann. 612 factum esse statuunt: Theagenis igitur tyrannidis initium circ. ann. 615 fuisse ponemus. Non diuturnam eius tyrannidem fuisse ex Aristotelis quodam loco intelligitur, Polit. V, 9, 21, ubi posteaquam omnium longissimam Orthagoridarum apud Sicyonios tyrannidem fuisse dixit, quae fuit centum fere annorum, huic proximam Cypselidarum, qui tres et septuaginta annos Corinthi imperarunt, tertiam Pisistrati eiusque filiorum, qui, quamquam non uno tenore, quinque et triginta annos Athenis praefuerunt, ex reliquis, inquit, longissima fuit Hieronis eiusque fratris Gelonis dominatio, qui duodeviginti annos imperarunt; sed pleraeque tyrannides admodum breves fuerunt: ὀλιγοχρόνιαι πᾶσαι γεγόνασι παντελῶς. In his igitur παντελῶς ὀλιγοχρονίαις etiam Theagenis tyrannidem numerari necesse est, quam non ignoratam esse ab Aristotele alter eiusdem libri locus c. 4, 5 ostendit. Sed ne illiberales videamur, decem ei aut etiam quindecim annos concedamus: expulsum esse consequetur circ. ann. 600[14]). A quibus expulsus sit non

13) Vid. Welcker. prolegg. p. XVI, qui Suidae verba γεγονὼς ἐν τῇ νθ' Ὀλ. non de anno natali accipienda esse nobis quidem satis probasse videtur. Ipse Welckerus Theognidem ol. 55, 2 aut 3 natum statuit, quod quamvis haudquaquam incredibile sit, probabilius tamen videtur quod nos posuimus, ne nimis iuvenili aetate clarus fuisse dicatur.

14) Dunckerus, Hist. ant. IV p. 57, circa ann. 590 eum expulsum statuit, quumque (p. 54) iam circ. 625 rerum potitum esse dicat, tyrannidem eius annorum 35, itaque multo quam Hieronis

memoratur; sed quum optimatibus infestum fuisse constet, horum potissimum opera id factum esse censebimus. Post eiectum Theagenem, inquit Plutarchus, Quaestt. gr. c. 18, Megarensium res publica paulisper moderate et placide tractabatur, mox autem excitatus a demagogis populus insurgere contra optimates omnique modo iis insultare coepit [15]. Illud paulisper quam diu fuerit nescimus: non diu fuisse satis apparet. Ponamus viginti aut triginta annos, h. e. hominis aetatem [16]): sic plebis ille motus in idem fere tempus incidit, quo tempore Theognidem natum esse sumpsimus: unde apparet, quae in huius versibus significatur conversio rei publicae non eam esse, de qua Plutarchus loquitur. Et probabile est motum illum plebis exsultantis celeriter oppressum optimatiumque imperium restitutum esse, ad quem statum rei publicae aliquot versus Theognidis virili aetate scripti pertinent, de quibus p. 8 sqq. dictum est. — Non plane certam hanc temporum computationem esse fatemur; sed est tamen haud improbabilis et qua certiorem aliam vix inveniri posse putamus.

De ipso autem Theognide praeter ea, quae iam supra proposuimus [17]), hoc unum nobis ex eius reliquiis satis liquido intelligere videmur, quamvis

---

et Gelonis longiorem, Pisistrati eiusque filiorum parem facit. quod nobis propter Aristotelis testimonium non videtur concedi posse.

15) Quod Aristoteles memorat, Polit. V, 4, 3: *οἱ γὰρ δημηγωγοί, ἵνα χρήματα ἔχωσι δημεύειν. ἐξέβαλον πολλοὺς τῶν γνωρίμων, ἕως πολλοὺς ἐποίησαν τοὺς φυγάδας· οἱ δὲ κατιόντες ἐνίκησαν μαχόμενοι τὸν δῆμον καὶ κατέστησαν τὴν ὀλιγαρχίαν,* incertum est ad hocine tempus pertineat, an ad illam alteram conversionem rei publicae, quae in Theognidis virilem aetatem incidit. Nam admodum frequentes eiusmodi conversiones in Graecorum civitatibus fuisse satis constat.

16) Si Dunckerum audimus, p. 63 coll. 57, inter expulsum Theagenem oppressosque plebis motu optimates ex ipsius calculis 75, ex nostris 85 anni fuerunt, quod tempus Plutarcho *ὀλίγον χρόνον* visum esse vix credo.

17) Uberrimam nec iniucundam lectu fabulam de omni Theognidis vita ab Anglo quodam erudito, Jo. Hookham Frere, in secessu Melitensi contextam, Melitaeque ao. 1842 editam habemus h. t.: Theognis restitutus. The personal history of the poet Theognis deduced from an analysis of his existing fragments, de qua verissime iudicavit eius popularis (in Quarterly Rev. no. 144 p. 455): „Mr. Frere has shown great ingenuity in working out a consistent story; his fancy has connected the thoughts and sentiments of the poet with the supposed events of his day with wonderiful subtlety, and, on the whole, he has given us a very sholar-like and pleasing essay etc." Scilicet hoc est, quod Musae apud Hesiodum profitentur, *ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.* Veremur autem magnopere, ne in iis quoque, quae nuper a nostrate historico, viro doctissimo et sollertissimo, de Theognidis et Megarensium rebus perquam diserte narrata legimus, pleraque *ὁμοῖα ἐτύμοισιν* magis quam *ἔτυμα* dicenda sint.

optimatium potestati faverit, exaequatamque nobilioribus plebem aegre tulerit, tamen illorum quoque imperium sic demum probasse, si superbia et iniuriis abstinerent, mutatamque formam rei publicae propterea potissimum doluisse, quod in ea maiorem pecuniae quam nobilitati aut virtuti honorem haberi videret [18]). Nam a pecuniosis hominibus se suique similes propter paupertatem contemni non semel conqueritur, sed nusquam tam caecus unius nobilitatis admirator est, ut nullam nisi in nobilibus virtutem esse censeat, ignobiles autem omnes propter hoc ipsum etiam inhonestos, malos, nullo honore dignos putet, illos solos ἀγαϑούς, ἐσϑλούς, alteros κακούς, δειλούς dicat, hisque epithetis non tam morum quam generis diversitatem designet, quam perversitatem qui Theognidi adscripserunt, calidius nobis quam cautius egisse et gravem iniuriam viro non certe insipienti fecisse videntur. Nam non diversam in istorum vocabulorum usu rationem Theognis observat, quam quae ab omnibus inde ab Homero scriptoribus graecis observari solita est, ut ἀγαϑούς, ἐσϑλούς eos dicant, quos virtute quadam supra vulgus ignavum instructos esse videant. Quod quum antiquitus haec virtus militaribus potissimum artibus armorumque tractandorum facultate, deinde civilium rerum prudentia et sollerti administratione censeretur, idque genus virtutis certe multo magis multoque frequentius apud nobiles esset liberaliore quadam disciplina institutos neque victus quaerendi necessitate humiliora et servilia negotia tractare coactos, quae, Graecorum quidem iudicio, animos hominum, totos in sui quaestus cura occupatos, facile etiam illiberales et ad curandam rem publicam parum idoneos redderent, quid mirum, quod universe loquentes iisdem illis vocabulis, quae proprie quidem virtutis praestantiam aut defectum indicarent, aliquoties etiam ad ordinum discrimen designandum usi sunt? non quo nullos viros bonos probosque praeter nobiles, plebeios autem omnes etiam improbos malosque dicerent, sed quod in universum aestimantibus longe plus eius virtutis, qua viri boni et administrandae rei publicae idonei censerentur, apud nobiles quam apud plebeiam multitudinem esse videbatur. Nam a potiori, ut aiunt, fit appellatio. Apud Theognidem autem eorum locorum, ubi vocabula ista civili potius quam morali significatu accipienda esse certum sit, non ita magnus est

18) „Nulla deformior species est civitatis, quam in qua opulentissimi optimi putantur“, inquit Scipio apud Ciceronem de re publ. 1, 34.

numerus; plures sunt, de quibus ambigi possit; non pauci autem, qui sanum poetae iudicium prodant, non confundentis morum probitatem cum generis nobilitate, nec diffitentis posse etiam nobiles improbos, ignobiles autem probos et honore dignos esse, pessimum autem rei publicae statum eum esse, in quo pecuniosis hominibus, (argentariis puta, negotiatoribus aliisque id genus), plus quam virtuti honoris et auctoritatis tribuatur. Hac mente Plutum, divitiarum deum, alloquitur cum acerba indignatione, v. 1117. 18:

Πλοῦτε, θεῶν κάλλιστε καὶ ἱμεροέστατε πάντων,
σὺν σοὶ καὶ κακὸς ὢν γίγνεται ἐσθλὸς ἀνήρ.

increpatque vulgi imperitiam divitias maxime honorantem v. 621. 2:

Πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν.
πᾶσιν δ᾽ ἀνθρώποις αὐτὸς ἔνεστι νόος.

Et quam longe absit ab eorum perversitate, qui viros bonos nullos nisi aut divites aut generosos haberi velint, disertissime testatur v. 148. 9:

Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶσ᾽ ἀρετή ᾽στιν,
πᾶς δέ τ᾽ ἀνὴρ ἀγαθός, Κύρνε, δίκαιος ἐών.

Recte igitur Theognidem non tam oligarchiae fautorem fuisse dicemus quam aristocratiae, si quidem Aristotelis exemplo oligarchiam vocamus eum civitatis statum, ubi pauci nobiles aut pecuniosi rem publicam tanquam suam tractant neglecta boni publici cura, aristocratiam contra, ubi delectis quibusdam propter probitatem et prudentiam viris rei publicae administratio permissa est. Et Theognis quidem tales viros, quos non multos in omni populo esse intelligebat, plures tamen inter nobiles quam apud plebem inveniri credidit, eamque ob causam exaequari plane utriusque ordinis iura noluit: in quo verumne viderit an erraverit non opus est hoc loco disputari. Neque enim disceptatoris aut arbitri sed interpretis personam suscepimus. Hoc tamen profiteri libet, non magis nos quam quemquam mediocriter modo historiae peritum latere, quam raro quum apud alios tum apud Graecos vera illa aristocratia existere et, si quando extitisset, conservari diu potuerit. Nam quod post regnum abolitum ubique successit paucorum imperium, quamvis initio iustum et rei publicae salubre, mox tamen degenerasse et in oligarchiam intolerabilem abiisse videmus, quae quum eversa esset populique libertas vindicata, haec quoque, licet aliquando verae aristocratiae faveret, nimis tamen cito corrupta et in

licentiam conversa est, ut ex democratia ochlocratia existeret. Intellectum autem etiam a Graecis, non quidem ab omnibus, sed ab iis certe, qui plus quam vulgus saperent, conversionibus illis et corruptionibus rerum publicarum, quibus nullo non tempore civitates suas turbari et lacerari videbant, remedium sperari non posse nisi si esset in iis maior quaedam potestas regalis, quae vel paucorum superbiam et insolentiam vel multitudinis temeritatem et las civiam coerceret, et suum cuique tribuendo ius omnium ac libertatem tueretur: qualem potestatem quum respueret Graecorum ingenium, non modo libertatem sed mox ne speciem quidem libertatis conservare potuerunt.

Praedicanda igitur est eorum populorum fortuna, quibus contigit ut libertatem haberent boni ac iusti regis potestate tutam atque munitam: gratulandum etiam nostro populo, cui boni ac iusti reges neque superiore tempore neque hac nostra aetate defuerunt, et in quo nunc ipsum optimo Regi, patri patriae, cuius nuper mortem deflevimus, successisse fratrem videmus non minore virtute regia ornatum, veritatis et iustitiae amantem, sincerae pietatis cultorem, fucatae simulationis inimicum, et iam dudum sub fratris regno non minus sapientia quam fortitudine in multarum magnarumque rerum vel civilium vel militarium administratione egregie spectatum. Tempus autem huius gratulationis non modo privatim a singulis sed publice ab omnibus peragendae nullum aptius habemus, quam diem Regis natalem, quo die sacra eius natalicia, prima post novi regni initium, universitas nostra sollemni ritu celebratura est.

Igitur ad haec Regis Augustissimi Guilelmi I. sacra natalicia die crastino, d. XXII. h. m., hora XI pie concelebranda omnes, quicunque pariter nobiscum animati sunt, magistratus regios et urbicos, civiles et militares, omnesque omnium ordinum cives atque hospites qua decet observantia et reverentia invitamus.

Dabamus Gryphiswaldiae d. XXI. Mart. MDCCCLXI.